Nguyễn Thông - Nhân văn giai phẩm bis

04/12/2023

" Đây đâu chỉ là "chuyện ngày thường ở huyện" nhỏ nhặt, lấn cấn, không đáng kể của một cuộc triển lãm, của lĩnh vực văn nghệ, mà thể hiện quan điểm chính thống của lực lượng cầm quyền đối với nhân vật lịch sử, người có công với dân với nước, người mà chính chế độ này đã tặng giải thưởng Hồ Chí Minh, giải thưởng Nhà nước…

Không dám xử lý, không dám cách chức kẻ làm sai, thì chính thể chế này đã tự cách chức mình, dù luôn nói hay nói tốt về mình.

Vùi dập thù dai cả công thần hãn mã, phân biệt đối xử tệ hại với những đấng bậc như Trần Đức Thảo, Phan Khôi, Trần Dần, Phùng Quán, Nguyên Ngọc… thì chẳng thể mong bên thắng cuộc thực tâm hòa giải hòa hợp với ai trước kia là đối phương, cựu thù, bên thua cuộc".

Hai hôm nay, dư luận xã hội, nhất là giới văn nghệ sĩ, văn hóa văn nghệ, dậy sóng vụ Phạm Xuân Trường và "án treo".

Xã hội nóng vậy nhưng tịnh không thấy một tờ báo mậu dịch quốc doanh nào hó hé nửa lời. Chắc còn chờ chỉ đạo. Làm thân phận "chim trong lồng" nó khổ thế đấy. Đó là thực chất của tự do báo chí ở xứ này.

Phạm Xuân Trường là ai? Bác ấy - nhà điêu khắc, nhà văn nhà thơ, cũng thuộc hàng danh sĩ ở đất Hải Phòng. Nhắc tới đất Phòng thời hiện đại đừng quên những Bùi Ngọc Tấn, Đào Trọng Khánh, Thi Hoàng, Nguyễn Thụy Kha…, dĩ nhiên có cả Phạm Xuân Trường. Tôi chỉ vinh dự là đồng hương bác Trường chứ chưa được gặp, trò chuyện bao giờ, còn các "cụ" kia thì mình từng hầu chuyện.

Là người ngoại đạo điêu khắc-hội họa, tôi không dám bàn sâu về tác phẩm của bác Trường, nhưng rất nể phục. Trên đời có những họa sĩ, chỉ vẽ bằng bút bằng cọ vào giấy vào vải cái chân dung-mặt người cho giống cũng không vẽ được. Đằng này bác Trường hị hụi gò mặt người ta lên mảnh kim loại đồng mà cứ như chụp lại bằng búa bằng đe, toát ra cả thần thái "đương sự" thì quá tài. Hình như trong giới làm nghệ chưa ai đạt được điều này. Tôi cũng chơi với họa sĩ Đỗ Đức, một bậc thầy về tranh khắc gỗ. Lão này chỉ cần vài ba nét quệt là thiên hạ nhận ra ngay khắc họa về ai. Coi cứ phục lăn.

Có người trên phây búc chê cái triển lãm chân dung đồng (đồng mà trị giá hơn cả vàng) ấy của bác Trường hơi tạp nham, rằng ai lại lôi cả những vô danh tiểu tốt lên ngự cùng đấng bậc. Nghĩ thế cũng chưa đúng.

Đây là nghệ thuật, là sáng tạo, gửi hồn mình vào tác phẩm, chứ không phải buổi duyệt đội ngũ người nổi tiếng. Bác í có thể gò đồng chân dung bà cụ hàng xóm, người chạy xe ôm, hoặc đứa cháu… cũng được cơ mà. Xưa cụ Trần Văn Cẩn chả từng lừng lẫy với bức tranh "Em Thúy" vẽ đứa cháu vô danh tiểu tốt đó sao.

Biên ngắn gọn vụ việc thế này, theo chính lời kể của "đương sự" nạn nhân Phạm Xuân Trường:

Bác ấy tổ chức buổi triển lãm tác phẩm của mấy chục năm sáng tạo, những bức gò đồng thể hiện chân dung/gương mặt "người nổi tiếng và bạn bè" tại Viện Bảo tàng Mỹ thuật Hà Nội. Bác Trường, theo đúng quy định đã gửi danh sách 185 tác phẩm cho Sở Văn hóa - Thể thao Hà Nội duyệt.

Sở duyệt, gạt bỏ 31 tác phẩm, tức là chân dung của 29 người (bởi có 2 tác phẩm thể hiện nhiều người), cấm, không cho treo. Gọi vụ này là “án treo” bởi vậy.

Không hiểu ông bà sở nào, hiểu biết đến đâu, tầm văn hóa cỡ mấy, quyền hành mức gì. Do ngu dốt hay do nhìn đâu cũng thấy nhạy cảm, thấy sự nguy hiểm, hay được ai/cấp nào chỉ đạo. Mà quyết diệt xóa cả những đấng bậc, những danh nhân đã có công lao to lớn với đất nước, nhân dân; với cả những người nổi tiếng được xã hội, cộng đồng ghi nhận.

Nếu những người bị “án treo” ấy là phản động, xấu xa, bị dân phỉ nhổ, căm ghét thì chả nói làm gì. Đằng này họ là nhân vật lịch sử lẫy lừng, nhiều người được chính nhà nước phong tặng tuyên dương giải này giải nọ. Tôi cho rằng đám cán bộ sở quyền hành này không thể không biết những Trần Đức Thảo, Phan Khôi, Hoàng Cầm, Phùng Quán, Trần Dần, Trương Tửu, Nguyên Ngọc, Nguyễn Duy… Chúng biết cả đấy. Nếu thực sự không biết thì đó là nỗi nhục, là vết nhơ trong việc dùng người ở xứ này.

Chúng chả dám tự ý đâu. Phải do những kẻ trên chúng, quyền hành hơn chúng. Những kẻ luôn bị ám ảnh bởi “vụ án” Nhân văn giai phẩm dù chuyện đáng xấu hổ do họ gây ra đã qua gần 7 chục năm. Họ muốn thực hiện những vụ Nhân văn mới bởi họ luôn cảnh giác với thế lực thù địch. Trong họ chỉ có con robot lập trình sẵn hoạt động, nhìn ai cũng xấu, nhìn cái gì cũng tệ hại, nguy hiểm cho sự cai trị của họ. Cứ thử đọc một dòng *"Không cấp phép tác phẩm: Chân dung Trần Đức Thảo",* thấy đám này thật ti tiện. Là quản lý trại hòm chứ không phải quản lý văn hóa.

Vụ cấm tranh đồng của nhà điêu khắc tài hoa và nhân văn Phạm Xuân Trường phải nói thẳng là vụ Nhân văn giai phẩm bis, vụ đấu tố, hủy diệt văn nghệ mới. Nó là sự kết hợp của chính trị thô bạo với sự quản lý ngu dốt và thói nhỏ nhen, tiểu nhân tầm thường. Nó là sự xuống dốc thê thảm của văn hóa trong tay bọn hồng vệ binh thối nát. Phải vạch mặt, chỉ ra đích danh thủ phạm chứ không thể xuê xoa mãi được.

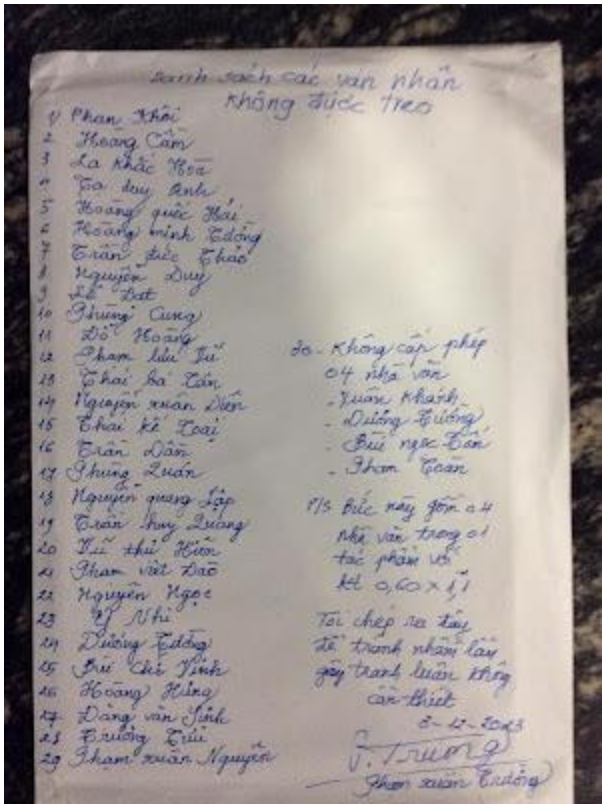

Những tác phẩm gò đồng mà nhà thơ-người thợ tài hoa Phạm Xuân Trường đề nghị nhà chức việc xét duyệt là tác phẩm nghệ thuật chứ không phải thứ chính trị thô thiển để rồi muốn cấm thì cấm. Mà ngay cả dưới góc độ chính trị-xã hội, sự cấm ấy cũng rất đáng lên án. Trong bản danh sách đã được sở duyệt, rất nhiều chân dung bị cấm treo lại là những tên tuổi lẫy lừng đã làm vẻ vang cho đất nước, dân tộc, nhân dân, người Việt, văn hóa Việt. Đám quan chức sở Văn hóa thủ đô và cả những quan thầy họ đã làm chính trị một cách rất phi chính trị.

Qua vụ "án treo" này, đã đến lúc nhà cầm quyền bỏ ngay cái thói "để lâu cứt trâu hóa bùn", lờ đi rồi cũng xong, đâu sẽ vào đấy. Phải làm rõ ngô khoai, phạt những kẻ cố tình làm sai. Cần sự giải thích rõ ràng của người, của cấp có trách nhiệm: Sở làm thế là đúng hay sai? Nếu đúng, vì sao đúng? Nếu sai, tại sao sai? Ai là người chịu trách nhiệm chính, cán bộ sở, giám đốc sở, hay còn cao hơn nữa, ban tuyên giáo trung ương chẳng hạn? Ban tuyên giáo Thành ủy HN, Ban tuyên giáo trung ương có chỉ đạo, cho ý kiến để thông qua danh sách cấm ấy không? Dư luận cho rằng, với "án treo" nhạy cảm như vậy, thách kẹo đám sở kia cũng chả dám tự ý làm. Phải truy tận gốc, tìm ra kẻ đang trốn trong đống rơm.

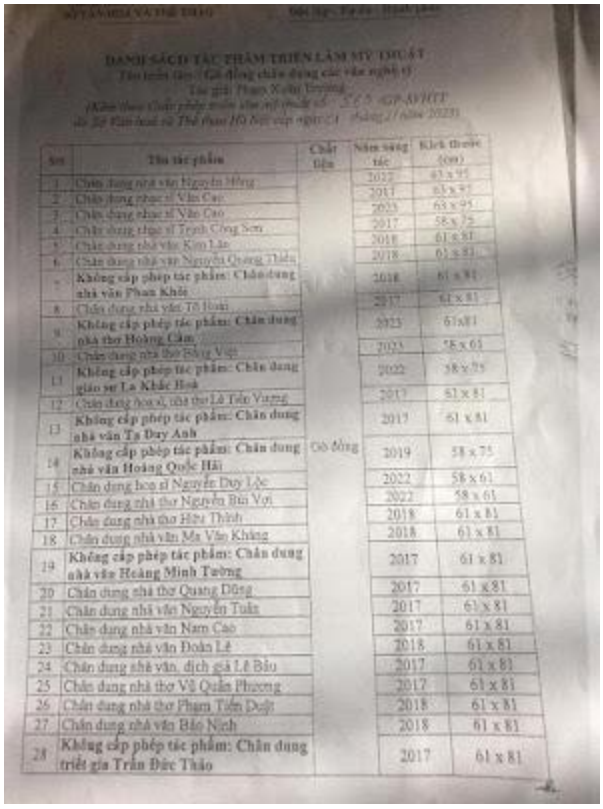

DANH SÁCH TÁC PHẨM TRIỂN LÃM MỸ THUẬT

Stt	Tên tác phẩm	Chất liệu	Năm sáng tác	Kích thước (cm)
1	Chân dung nhà văn Nguyên Hồng	Sơn dầu	2022	63 x 95
2	Chân dung nhạc sĩ Văn Cao	Sơn dầu	2017	63 x 95
3	Chân dung nhạc sĩ Văn Cao	Sơn dầu	2023	63 x 95
4	Chân dung nhạc sĩ Trịnh Công Sơn	Sơn dầu	2017	58 x 75
5	Chân dung nhà văn Kim Lân	Sơn dầu	2018	61 x 81
6	Chân dung nhà văn Nguyễn Quang Thiều	Sơn dầu	2018	61 x 81
7	**Không cấp phép tác phẩm: Chân dung nhà văn Phan Khôi**	Sơn dầu	2018	61 x 81
8	Chân dung nhà văn Tô Hoài	Sơn dầu	2017	61 x 81
9	**Không cấp phép tác phẩm: Chân dung nhà thơ Hoàng Cầm**	Sơn dầu	2023	61x81
10	Chân dung nhà thơ Bằng Việt	Sơn dầu	2023	58 x 61
11	**Không cấp phép tác phẩm: Chân dung giáo sư La Khắc Hoà**	Sơn dầu	2022	58 x 75
12	Chân dung họa sĩ, nhà thơ Lê Tiến Vượng	Sơn dầu	2017	61 x 81
13	**Không cấp phép tác phẩm: Chân dung nhà văn Ta Duy Anh**	Sơn dầu	2017	61 x 81
14	**Không cấp phép tác phẩm: Chân dung nhà văn Hoàng Quốc Hải**	Sơn dầu	2019	58 x 75
15	Chân dung họa sĩ Nguyễn Duy Lộc	Sơn dầu	2022	58 x 61
16	Chân dung nhà thơ Nguyễn Bùi Vợi	Sơn dầu	2022	58 x 61
17	Chân dung nhà thơ Hữu Thỉnh	Sơn dầu	2018	61 x 81
18	Chân dung nhà văn Mã Văn Khang	Sơn dầu	2018	61 x 81
19	**Không cấp phép tác phẩm: Chân dung nhà văn Hoàng Minh Tường**	Sơn dầu	2017	61 x 81
20	Chân dung nhà thơ Quang Dũng	Sơn dầu	2017	61 x 81
21	Chân dung nhà văn Nguyên Tuân	Sơn dầu	2017	61 x 81
22	Chân dung nhà văn Nam Cao	Sơn dầu	2017	61 x 81
23	Chân dung nhà văn Đoàn Lê	Sơn dầu	2018	61 x 81
24	Chân dung nhà văn, dịch giả Lê Bảo	Sơn dầu	2017	61 x 81
25	Chân dung nhà thơ Vũ Quần Phương	Sơn dầu	2017	61 x 81
26	Chân dung nhà thơ Phạm Tiến Duật	Sơn dầu	2018	61 x 81
27	Chân dung nhà văn Bảo Ninh	Sơn dầu	2018	61 x 81
28	**Không cấp phép tác phẩm: Chân dung triết gia Trần Đức Thảo**	Sơn dầu	2017	61 x 81

Cho tới nay, đã 4 ngày kể từ khi vỡ lở vụ việc tai tiếng, vẫn chưa thấy bất kỳ ông bà nào có trách nhiệm kể cả ở Hà Nội và trung ương lên tiếng. Lại càng lạ hơn nữa, ngay mấy cái hội có liên quan như Liên hiệp Các hội văn học nghệ thuật VN, Hội Mỹ thuật VN, Hội Nghệ sĩ tạo hình VN cũng cấm hó hé lấy nửa nhời. Đồng tình với cách xử sự của sở văn hóa, hay là bảo vệ người làm nghệ thuật, ít ra cũng phải cho thiên hạ biết, chứ đâu như phỗng sành cả thế. Đáng ghi nhận đã có tiếng nói thể hiện thái độ rõ ràng của ông Nguyễn Quang Thiều - Chủ tịch Hội Nhà văn VN, dù với tư cách cá nhân nhưng cũng có thể coi đó là quan điểm của hội, bởi ông là chủ tịch.

Không thể cứ như mọi lần, quanh quéo đổ cho thế lực thù địch, cho thằng đánh máy, hoặc phân trần chúng tôi đâu có ý vậy, do hiểu chưa đúng, so sơ sót nhất thời… Xin thưa, lần này giấy trắng mực đen, mực rất đen, văn bản công khai sinh ra từ bạo quyền, chả thể chối được. Ở xứ ta, đảng (chỉ có một đảng chứ làm gì còn đảng nào) luôn tự nhận quyền lãnh đạo toàn diện, mọi mặt. Vậy đảng phải có trách nhiệm về vụ "án treo". Giả dụ cấp dưới nó không báo cáo, nó giấu, nó làm sai mà mình không biết đã đi một nhẽ. Khi việc ùm xùm, biết rồi, nắm rồi nhưng cứ lờ đi, im lặng, không có ý kiến gì thì khó chấp nhận. Nếu ông bí thư thành ủy Đinh

Tiến Dũng hoặc trưởng ban tuyên giáo thành ủy không đứng ra giải quyết thì trách nhiệm thuộc về trung ương, thậm chí tổng bí thư. Đây đâu chỉ là “chuyện ngày thường ở huyện” nhỏ nhặt, lấn cấn, không đáng kể của một cuộc triển lãm, của lĩnh vực văn nghệ, mà thể hiện quan điểm chính thống của lực lượng cầm quyền đối với nhân vật lịch sử, người có công với dân với nước, người mà chính chế độ này đã tặng giải thưởng Hồ Chí Minh, giải thưởng Nhà nước… Không dám xử lý, không dám cách chức kẻ làm sai, thì chính thể chế này đã tự cách chức mình, dù luôn nói hay nói tốt về mình.

Vùi dập thù dai cả công thần hãn mã, phân biệt đối xử tệ hại với những đấng bậc như Trần Đức Thảo, Phan Khôi, Trần Dần, Phùng Quán, Nguyên Ngọc… thì chẳng thể mong bên thắng cuộc thực tâm hòa giải hòa hợp với ai trước kia là đối phương, cựu thù, bên thua cuộc.

Nguyễn Thông

https://thongcao55.blogspot.com/2023/12/nhan-van-giai-pham-bis-ky-3-cuoi.html